

## СТИЛІСТИКА ПОРТРЕТУ В ТЕКСТАХ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

М. Коцюбинський по праву посідає одне з найпочесніших місць серед кращих майстрів вітчизняної культури. Його твори – це зразок лексичної і фразеологічної, стилістичної і синтаксичної глибини та довершеності. Неповторної ритмомелодики художнього тексту.

Коцюбинський, і про це часто пишуть дослідники, майстер володіє художніми засобами розкриття психології героя: внутрішніми монологами, діалогами і полілогами. Однак часто окрема деталь, штрих у портреті героя говорять нам більше, ніж розлогі описи інших письменників. Чого варті хоча б такі прикметні штрихи: Гафійка («Fatamorgana») – «чисте, виплекане, немов вилзане матір'ю звірятко», зеленкуваті очі Хоми «скакали...як жаби понад болотом».

Ще одним улюбленим прийомом майстра в зображенні персонажів був контраст, протиставлення світла і тіні (Марічка «як самичка дикого голуба» та Палагна з «волосатою шиєю»).

Одним з улюблених художніх засобів Коцюбинського був епітет.

П. Волинський і М. Коцюбинська вважали, що епітет треба відрізнити від логічного означення, зміст епітета можна зрозуміти лише в сполученні з тим словом, яке визначається епітетом. Є різні класифікації епітетів. Виділяють епітети прості, складні, зорові, слухові, нюхові, живописні, психологічні. За змістом епітети ділять на зображувальні або описові і ліричні. О. Галич ділить епітети на характерологічні або пояснювальні і посилювальні, постійні, контекстуально-авторські, прикрашальні.

Структура епітета у портретних описах М. Коцюбинського вивчається з погляду їх морфолого-синтаксичного вираження. Визначаються два структурні різновиди: епітети-слова та епітети-словосполучення. Властивість зазначених різновидів виступати в ролі епітетів виникає лише у словосполучення зі словами, які вони позначають. У портретних описах це слова, які називають деталі зовнішності або елементи одягу персонажів. Сполучаючись із ними, епітети їх конкретизують, підкреслюючи певні ознаки. Чим більше ознак помічено й об'єктивовано, тим вищий є ступінь конкретизації позначуваних епітетами слів.

Епітети-слова становлять найчастотнішу групу епітетів у портретних описах М. Коцюбинського. Вони представлені 69% на ранньому й сягають 73% на зрілому етапі творчості. У ролі епітетів-слів у письменника виступають прикметники і дієприкметники. Узагальнено-асоціативні епітети представлені в портретних описах письменника 58% від загального числа. Вони підкреслюють ознаки, які є природно властивими деталям зовнішності й одягу.

Підсумовуючи результати аналізу епітетів у портретних описах М. Коцюбинського, робимо такі висновки: за структурою переважають епітети-слова; з погляду семантики найчастотнішими є узагальноно-асоціативні епітети; функціональне призначення епітетів визначається різноманітністю.

*Науковий керівник: Прима В.П., викладач*